

Grænsegænger

i et Grænseland

- en rapport om et pilotprojekt for konfirmander

Gilleleje sogn 2014-2015

Sognepræst Ulla Skorstengaard

Trykt i Gilleleje 2015

© Ulla Skorstengaard

Foto: Birgit Sommer og Ulla Skorstengaard

Gengivelse kun tilladt mod kildeangivelse og med tilladelse fra Ulla Skorstengaard

Indhold

Forord: Grænsegængere

I. En ide, en årsplan, en helhed.

a. Vilkår for undervisningen	6
b. En ide	7
c. En årsplan	9
En oversigt	9
En detaljeret gennemgang af årsplanen	10
- herunder selve en beskrivelse af turen	32
d. En helhed.....	63

II. Økonomi

a. Forud for turen	67
b. Selve turen	68
c. Økonomien i projektet som helhed	69

III. Eftertanker om mål og metode 72 |

- og hele beretningen igennem med bemærkninger om de indhøstede erfaringer anført med kursiv efter røde pile

Grænsegængere...

En blæsende forårseftermiddag, så tæt på Vadehavet som det er muligt at køre i bus, stod 25 konfirmander i alderen 14-15 år. De havde vandrerstave og rygsække – eller det, der skulle gøre det ud for rygsække. Enkelte havde travesko.

Bag dem lå hjembyen på Sjællands nordligste punkt og et lille års optakter til turen. Foran dem, en uges vandring fra Vidåslusen i vest til Flensborg bymidte i øst langs med og på tværs af den dansk-tyske grænse. De skulle gå selv. Og bære deres eget tøj, sovepose og liggeunderlag. Vinden blæste i ryggen. Heldigvis.

Undervejs skulle de følge den røde tråd i Johannesevangeliet. Skrive deres egen prædiken. Løse opgaver om tro og liv. Møde kirker og kulturen i det landskab, de skulle gå i gennem. Sove i sognegårde, kirker og en enkelt ungdomsskole – på gulve. Opleve og erfare et kirkeligt fællesskab på egen krop.

Her er en rapport om turen og optakten til den. Et pilotprojekt for konfirmandundervisningen. Et projekt som lod sig realisere takket være en særbevilling fra Frederiksværk Provsti, konstruktiv sparring fra Konfirmandcenter.dk, stor gæstfrihed i Grænselandet, eventyrlystne konfirmander, og en lige så eventyrlig opbakning fra både forældre og ”Tantebanden”, de tre frivillige som undervejs på turen sørgede for mad, følgebil og omsorg.

En ide, en årsplan, en helhed.

Vilkår for undervisningen

Konfirmanderne hos os undervises i 8. klassetrin. På årgangen var der 4 klasser med konfirmander fra to sogne. Stort set. Vi er 3 præster. To i det sogn, hvor skolen ligger. En i nabosognet. Men nabosognets konfirmander var spredt i alle fire klasser. En stram koordinering var derfor nødvendig. Og der skulle tages hensyn til transportlogistik.

Løsningen blev, at alle 4 klasser havde 'fri fra skole' på samme tid. **9 eftermiddage fra 14-16 i efteråret og en hel skoleuge fra mandag til fredag i foråret.** Det var i uge 16, i den anden uge efter påske.

Af praktiske grunde blev jeg nødt til at forlænge enkelte af eftermiddagene, mod til gengæld at afgive andre. Derfor – og af strategiske grunde, for at skabe en løbende kontakt til forældrene, indlagde jeg ekstra obligatoriske mødetider uden for skoletiden i form af 3 obligatoriske gudstjenester, hvoraf konfirmanderne skulle medvirke ved de 2. To foredragsaftener – og et eftermiddagsarrangement i forbindelse med landsindsamlingen til Folkekirkens Nødhjælp.

Dertil kom obligatorisk deltagelse i minimum 10 selvvalgte gudstjenester – hvor det dog ville tælle dobbelt, hvis forældre eller bedsteforældre gik med i kirke.

*Jeg lægger stor vægt på at etablere **en løbende kontakt til konfirmandernes familier.** Jeg gør det med henvisning til at undervisningen ifølge anordningen skal ske i samarbejde med hjemmet. Og jeg gør det i særdeleshed, fordi folkekirken her har en meget stor berøringsflade med en meget bred gruppe i sognet og en rigtig god anledning.*

En ide

En konfirmand befinder sig i et grænseland, siger man...

Går fra at være barn over grænsen til det at blive og være voksen.

Søger grænser – egne og andres.

Overskrider grænser – andres og egne.

For at finde grænsen.

For at lære sig selv at kende.

For at kende verden og livet i det hele taget.

Men hvor går den, grænsen - og hvordan ser den egentlig ud?

Og hvad med de kristne fortællinger – er de grænser for deres forståelse, eller måske grænseoverskridende spejle og horisontudvidelser..?

Da jeg fik mulighed for at samle en del af konfirmandforberedelsen som en hel uges undervisning og forme det som en vandretur, fik jeg den ide, at spille på alt det med grænserne og lægge ruten langs med den dansk-tyske grænse. Det passede så godt med afstanden – i lige linje er der 66 km.

Vandringen var så til gengæld et godt billede på livsvandring – og i sig selv en direkte kobling til evangeliene med deres skildringer af Jesu vandring - og en umådelig fin samværsform, når man skal bryde grænser og nå ind til hinanden, havde jeg tidligere erfaret. For man går på lige fod, når man går sammen, uanset om man er voksen eller barn.

Ideen til ruten gav så inspiration til den undervisning, som blev optakten til turen, så der i kraft af en årsplan kunne skabes en helhed og en sammenhængende 'rød tråd' – det havde jeg også

erfaring for, at konfirmander sætter stor pris på, så de kan mærke, at man tager deres tid alvorligt.

*Det skete temmelig tit på turen, at konfirmanderne måtte hen og spørge mig: **Er vi i Tyskland eller i Danmark nu?** – de kunne ikke se det på landskabet – og på den måde fik de også flyttet en grænse for deres forståelse af grænsen. I det hele taget gav afsættet meget.*

***Pilgrimme – eller Grænssegængere?** Jeg har ikke noget imod pilgrimskulturen. Det er fantastisk som den har betydet en fornyet fokus på kvaliteten ved det at vandrer og, at der nu er så mange ruter, som er velbeskrevne og lige til at følge. Men - jeg ønskede ikke at det indadvendte og meditative skulle være grundtonen. Ikke, at det i sig selv nødvendigvis er pilgrimskulturen, men det kan let virke sådan – og dermed måske også lidt for 'damet' og lidt for 'voksent'. Jeg ville finde et udtryk, som også drengene kunne forholde sig til. Derfor. Og jeg kan sagtens forestille mig andre ord afhængig af hvor man måtte finde på at vandrer. Men uanset, hvad jeg havde bestræbt mig på, blev vi rundt omkring forstået som pilgrimme...*

En årsplan

En oversigt

2014

1. Information på skolen
2. Indskrivning i sognegården – *med forældre*
3. Begyndergudstjeneste i kirken – *formiddag med forældre*
4. Introduktionsløb
5. Snitte vandrestave og træet som symbol.
6. Prøvevandring – *forlænget tid.*
7. Tur til Emil Nolde på Louisiana – *forlænget tid.*
8. Foredrag: Jordan rundt på cykel – *aften med forældre*
9. Fra dåb til død – og opstandelse, ruteplanlægning.
10. Tudefilm og popkorn.
11. Englerock og de ni læsninger - forberedelse.
12. De ni læsninger adventsgudstjeneste – *med forældre*

Udenfor nummer:

Nogle af konfirmanderne forberedte og af holdt en børnegudstjeneste juleaften.

2015

13. Foredrag om Holocaust – *aften med forældre*
14. Folkekirkens Nødhjælp, gudstjeneste og før-tur-møde – *med forældre.*

Udenfor nummer:

Oprettede Facebookgruppen ”Grænsegængere i et grænseland”
Holdt møder med tanterne

15. En uges vandring fra dåb til død, fra Højer Sluse til Flensborg by - *sammen med Tantebanden.*
16. En efter-turen-gudstjeneste – *aften med forældre*
17. Generalprøve
18. Konfirmation – *med forældre og familier*

En detaljeret gennemgang af årsplanen

2014

1. Information på skolen

Juni, onsdag den 4. kl. 8.10

Alle tre præster mødte op på skolen fra morgenstunden af og fortalte kort om det at gå til præst – og hvornår der ville være indskrivning i hhv. det ene og det andet sogn.

2. Indskrivning/ tilmelding

Juni, tirsdag den 17. kl 17-19 – altså FØR sommerferien

Her skulle de blot møde op med deres forældre og udfylde en blanket, aflevere et billede af dem selv og en kopi af dåbsattest (eller få taget en). Ved den lejlighed blev de spurgt, hvad de ville sige til, hvis det ville lykkes mig at få lavet en vandrertur i uge 16 som en del af konfirmandundervisningen – og om de havde noget, som ville afskære dem fra at deltage i en sådan form for undervisning.

En del havde ikke funget informationen om denne indskrivning, så vi sendte et brev ud til de, der manglede. Vi får altid adresselister fra skolen.

*Jeg vil en anden gang gå så vidt, at lade både konfirmander og forældre give **en skriftlig riftlig accept** af en sådan vandrertur på samme måde som vi i årevis har ladet dem give en sådan accept af, at evt. billeder af dem bruges på hjemmeside mv. Og i den forbindelse at lade dem skrive under på tilmeldingen, både forældre og konfirmand, så det får karakter af en fælles kontrakt/aftale. Det kan være nyttigt, at have det helt på det rene, for det er afgørende for et sådant projekt, at alle er indforstået med formen.*

3. Begyndergudstjeneste og informationsmøde

August, søndag den 24 kl. 10.30-12.30

Konfirmanderne skulle møde op sammen med deres forældre. Her blev gudstjenesten og kirkeåret introduceret med korte forklaringer undervejs. Om det at rejse sig. Om prædiketekster og tekstrækker. Om salmevalg. Om altergang – eller i det hele taget om det forhold, at gudstjenesten er en fællesskab og noget man skaber i fællesskab.

Efter gudstjenesten fik de smørrebrød i vores sognegård – og en kort introduktion til årsplanen og hvordan de ville kunne finde den på kirkens hjemmeside. Foruden andre praktiske oplysninger om f.eks. fremmøde eller afbud – og muligheden for at tjekke kirkekrydser på hjemmesiden. Desuden fortalte jeg om ideen med en sådan vandreretur – og spurgte igen! om jeg i givet fald kunne forvente alles opbakning og deltagelse. Jeg fortalte om udstyr og viste dem mit eget – og hvordan de kunne finde en pakkelliste på kirkens hjemmeside, og opfordrede dem til at låne sig frem, hvad angik rygsække og liggeunderlag mv.

*Der kan ikke gøres for meget ud af det med oppakning og udstyr. Ordentligt udstyr er afgørende. Mange havde for dårlige rygsække – og pakkede alt for meget med. Det betød, at de ikke fik den samme succes-oplevelse af at kunne selv, som de, der havde en god rygsæk og havde pakket ordentligt og begrænset sig. Min ønskedrøm - og tanternes blev, at vi en anden gang selv havde rygsække i passende størrelser, så de ikke kunne pakke for meget. Og at disse rygsække kunne være disponible allerede ved en for-trænings-tur i efteråret. Det er også vigtigt at indskærpe, at **pakkelisten er et max** – og ikke et minimum. Jeg vender tilbage med mere om dette emne i forbindelse med selve turen.*

4. Introduktionsløb med poster og opgaver.

September, tirsdag den 2. kl. 14-16

Her skulle arbejdsformen introduceres. Bevægelse – lege og de bibelske fortællinger i et mix. Som, når der skulle bygges et

Babelstårn af klodser, men med sammenbundne hænder – og konkurreres på højde – og hvad betyder ordet Babel? Eller gæt en bibelsk fortælling ud fra en kurv med ting. Et æble for eksempel – og hvor mange fortællinger kan I komme i tanke om?

Eftermiddagen blev indledt med friske hjemmebagte boller og juice, noget vores kirketjener sørger for. Duften alene gør meget for stemningen.

Apropos tidspunkt for konfirmandundervisningen.

Allerede denne første gang, var det tydeligt at erfare, at konfirmanderne var godt brugte af at have været en hel dag i skole. Jeg har i mange år haft konfirmander på 8 hele dage fordelt over et helt skoleår. Forskellen var både mærkbar og frustrerende. Jeg mener dog ikke, at løsningen er morgentimer, for der synes jeg de sover indeni. Deres 'bedste' timer er mellem 10 og 13. Eftermiddagene gav trods alt den fordel, at de ikke hang i en klokkestreng – og derfor jævnlige blev 'hængende' for at sludre lidt bagefter – og at jeg kunne forlænge tiden de to gange, programmet krævede det. Og ja, selvfølgelig blev det varskoet fra årets begyndelse – og hvor det greb ind i skoletiden forud, blev det aftalt med skolen, som fik kompensation med andre timer.

5. Vandrerstave og træet som symbol.

September, tirsdag den 16. kl. 14-16

Her skulle de snitte deres egen vandrestav og arbejde med stamtræ og dåb og identitet – og de bibeltekster og salmer, hvor træet er et gennemgående symbol.

Servering: boller og juice, takket være kirketjeneren.

Koordinering af undervisningsindhold. *Der opstod et 'benspænd' for mit program denne dag – for det viste sig, at de to klasser netop få dage forinden havde haft et Skoletjenesteforløb om stamtræ – men sammen med min kollega. Det var jeg ikke informeret om. Det er uhyre vigtigt, at*

det indhold, de møder, ikke er 'gentagelser' – det gider de ikke. Og de tror, at vi i kirken snakker sammen indbyrdes.

Praktiske forhold. Det er også vigtigt at sikre sig, at alle har en dolk at arbejde med – og at stavene skæres til i den rigtig længde. Jeg brugte birkestave af helt unge træer. Havde hentet dem fra vores skov i Sverige – det gav selvfølgelig et personligt 'link'.

6. Prøvevandring mellem gravhøje og gamle fortællinger – og aftensmad i min egen have.

September, tirsdag den 23. kl. 14.-20.00

Her skulle jeg prøve vandringsformen af med en rute på ca. 12

km, som begyndte 5 km vest for Gilleleje og sluttede 18 km længere vestpå i Tisvildeleje, hvor jeg bor privat. De første fem km. kørte vi med den lokale bus.

Ruten havde jeg lagt, så vi kom forbi en i en jættestue, netop på jævndøgnsdagen, hvor lyset siges at falde helt ind i bunden af jættestuen ved solopgang – og videre gik vi, så vi kom tusinde år frem i tiden på bare få

kilometer ved at komme til andre yngre gravhøje – og dermed anledningen til at tale om kulturlandskab, og tro og overtro igennem årtusinder. Om menneskeofringer og Kain og Abel – og langfredag på korset. Vejret var med os, så vi kunne sidde i græsset og snakke sammen. Ved samtalerne lokkede jeg dem til at fortælle så meget som muligt selv – hver gang var der mindst én, der kunde noget, som jeg kunne bruge i sammenhængen. Og det var konfirmanderne selv, som genfortalte de bibelske historier – og kunne dem godt nok til at koblingerne blev tydelige.

Vi lånte skolens buskort til udturen – og det blev aftalt med en gruppe af forældrene, at de kunne hente børnene.

Maden blev tilberedt og bragt ud af kirketjeneren. De fik boller og juice ved jættestuen – og aftensmad. De fik boller i karry med ris, hjemme i min have.

➔ **Udfordringen i at få alle med og motiveret.** En lille gruppe af børnene valgte ikke at deltage. De fik derfor ikke prøvet at gå lidt længere. Det var netop to af disse elever, som lige op til afrejsen, skulle holdes fast på, at sådan ville undervisningen foregå – og, at det havde de på forhånd tilkendegivet at ville acceptere. Deraf har jeg så udledt, at det er meget vigtigt at så vidt muligt alle er med på en sådan fortur, fordi det giver dem en ide om samværs- og undervisningsformen.

➔ **Vandrerstave-koks.** De fik ikke deres vandrerstave med, fordi jeg lod det være frivilligt. Det var helt klart en fodfejl, for det har givet vis været medvirkende årsag til, at stavene ikke kom til at fungere efter hensigten som en del af forløbet med

den symbolik og den kommunikation, der ellers kunne have været hentet hjem her.

Vi tog stavene med i bussen til Sønderjylland, men de havde ikke noget forhold til dem og meget hurtig smed en stor gruppe af konfirmanderne dem fra sig –og dermed gled de umærkeligt ud af fortællingen. Men de kunne have været brugt konstruktivt –og jeg vil helt sikkert give vandrerstavene en chance en anden gang.

Apropos vandrertempo. Og så her en lille advarsel om den tid de kan bruge på at flytte sig. De gik 2 km i timen den eftermiddag. Det var ganske vist meget smukt vejr og de var trætte efter en dag i skolen, men det var ikke lige hvad jeg havde beregnet. Så dette billede er fra en særlig situation, hvor bagtroppen blev provokeret til at indhente fortroppen.

7. Tur til Louisiana og særlig omvisning i Emil Nolde- særudstillingen

Oktober, tirsdag den 7. kl. 12.00-17.00

Her skulle de introduceres til den berømte maler fra Grænselandet – og til kunstens udtryksformer – også hvad angår tro og kristendom.

Emil Nolde har en serie billeder, som tager udgangspunkt i de bibelske fortællinger. En særlig omvisning, som jeg havde bestilt i god tid forinden, gav dem mulighed for at skulle tegne selv undervejs – også deres egen konfirmationsblomst.

I toget fik de boller og juice, som kirketjeneren havde pakket i poser, jeg kunne tage med.

Apropos Louisiana. Det var en meget dygtig og pædagogisk omviser – og der er mange horisontudvidelser for konfirmander at hente i billedkunsten med den rette 'oversætter' og formidler, men der var temmelige mange besøgende på Louisiana denne eftermiddag. Til gengæld fik konfirmanderne i tilgift også et stort udbytte af, at se "Riverbed"-udstillingen, hvor flere af udstillingsrummene var fyldt op med sten.

*Man måtte slet **ikke fotografere** denne udstilling på Louisiana, men jeg fik en særlig tilladelse under henvisning til at jeg skulle bruge dokumentation til en rapport.*

Ingen skoletasker. Man skal være opmærksom på, at de ikke må have deres skoletasker med rundt på Louisiana og, at det tager tid for dem at få dem låst inde – og, at det kræver mønter.

Planlægning. Man skal selvfølgelig også bestille en sådan omviser i GOD tid forinden.

Apropos sammenhæng mellem undervisningen 'hjemme' og ude på turen. Selvom der blev en stor tidsmæssig afstand imellem besøget på Louisiana og besøget på Nolde Stiftung, så virkede det godt med sammenhængen.

8. Jorden rundt på cykel. Et foredrag ved Nikolai Bangsgaard.

November, onsdag den 12 kl. 19.30-22.00

Nikolaj Bangsgaard er en meget levende fortæller som med lysbilleder fortæller om sin 4 år lange jord-om-cykling. Han er antropolog af uddannelse. Jeg ønskede, at de skulle motiveres til at være nysgerrige og eventyrlystne både hvad angår hele den store og vide verden – og at vise tillid og især at overskride egne 'magelighedsgrænser', som f.eks. det at skulle kunne undvære at komme i bad hver dag, morgen og aften.

Forældrene var inviteret med.

Jeg sluttede aftenen med en form for 'mini-andagt' med fadervor og idet jeg læste fra Første Mosebog om skabelsen - og bandt det sammen med jord-om-cyklingen.

Der blev serveret kaffe, the og kage.

Nikolai Bangsgaard er ikke teolog. Han holdt heller ikke foredrag om forskellige religiøse opfattelser rundt omkring i verden. Men de var der i hans billeder. Selv fortalte han 'bare' meget levende om det at møde andre og blive taget vel imod – om åbenhed og tillid. En Løgstrup-ekspert kunne ikke have gjort det bedre... og selv fædrene sad på den yderste stolekant med øjne og øre på stilke! Og bagefter hørte jeg om dem, der fortrød, at de ikke var kommet.

Foredragskulturen i folkekirken – og konfirmanderne!
Vi har i folkekirkelig regi et umådeligt stort antal foredrag. Og bruger betragtelig beløb på dette. Hvis jeg griber i egen barm og ser på vores eget sogn, er det ofte den samme gruppe af det såkaldte grå guld, som tropper op og nyder godt af disse foredrag. Jeg har i de senere år plæderet for, at vi i sognet tænker målrettet på at koble nogle af foredrags-tilbuddene sammen med konfirmandforberedelsen, for på den måde at gøre en bredere skare opmærksom på tilbuddene og kvaliteten ved at høre et levende menneske fortælle – og give konfirmanderne og deres forældre en konkret anledning til at afsætte en aften sammen – som hvis de gik i biografen. Jeg vil gerne på den måde understrege det folkekirkelige fællesskab for hele sognet og alle aldre i sognet. En af de foredragsholdere, vi tidligere har haft, var komponisten Erik Sommer. Han kom med denne flotte formulering: "Når man hører noget sammen, kommer man til at høre sammen." – men det kræver selvfølgelig, at man som tilrettelægger er åben for at finde foredragsholdere, som er levende fortællere og måske også, at emnerne ikke altid kun er de strengt kristeligt undervisende, sådan direkte.

9. Fra Galilæa til Jerusalem. Fra Højer sluse til Flensborg by. Sammenligning af kort – og et første kig på ruten.

November, tirsdag den 18 kl. 14-16

Efter at have set kort over Nikolai Bangsgaards cykelruter, skulle konfirmanderne nu få lejlighed til at danne sig et overblik over ruten, de selv skulle gå – og samtidig for første gang at få koblet det sammen med Jesu vandringer fra Galilæa til Jerusalem. Kortet over Israel blev lagt ved siden af kortet over grænseområdet, de skulle gå i – og de blev bedt om at se det for sig, hvordan de gik, som fra nord til syd i Israel, når de skulle gå fra vest til øst langs grænsen. Det var her ruten blev til et ”fra dåb til død” – og Flensborg forvandlede sig til Jerusalem.

Kirketjenere serverede lune boller og varm kakao med flødeskum, for udenfor var det blevet novemberkoldt.

Kontant kontakt, hvis nogen bliver væk fra timerne.

En gruppe af eleverne udeblev fordi de var på tur med skolen den dag – desværre de samme som udeblev fra vandringen. Og igen: dermed kom de til at mangle den motivation, der ligger i at have arbejdet med ruten.

Jeg kontaktede selvfølgelig efterfølgende forældrene til disse konfirmander og hørte til baggrunden for en sådan udeblivelse. Det er den aftale, jeg indgår med forældrene, at vi giver hinanden besked ved udeblivelser. Efter den opringsrunde var der ikke flere ’udeblivelser’ uden at jeg var blevet orienteret om grunden på forhånd.

10. Tudefilm og popkorn i novembermørket. En film om det at kæmpe med livet som indsats.

November, tirsdag den 25 kl. 14-16

Her skulle de se en film om det at stræbe efter det ypperste inden for en sportsgren – og at betale for det med livet. Det er også en film om treenighed, og dermed et billede på trosbekendelsen. Og det er i høj grad en film om ondskab og svigt. Og - om dødshjælp. For den film jeg viste, var Clint Eastwoods ”Million Dollar Baby” - en film, jeg ynder at bruge, når jeg vil åbne deres øjne for, hvordan mange film gør brug af bibelske grundfortællinger.

Kirketjeneren serverede ’selvfølgelig’ popkorn, slikposer og sodavand. NB. Jeg satte dog lige navne på slikposerne, så alle fik hver deres...

***Filmen** handler om en gammel boksetræners møde med en ung kvinde på 30 år – og den fortællendes af boksetrænerens vicevært. Den unge kvinde overtaler træneren til at træne sig. Hun har talent, men han tøver med at sende hende til afgørende og potentielt farlige kampe. Han har det svært med, at en af hans bokkere, viceværten, engang mistede synet på den ene øje. Da det alligevel endelig sker, går det galt. Den unge kvinde er da 33 år gammel. Filmen er relativt svær, men virker med både humor og alvor – det er dog vigtigt lige at samle op på de centrale teologiske henvisninger til treenigheden: At boksetræneren er som Faderen, den unge kvinde som ’Sønnen’ og viceværten, den enøjede, som Helligånden, der bringer historien videre. Det er også vigtigt at give plads for en snak om dødshjælp – og evighed, ikke mindst, og måske lige gøre dem opmærksom på, at al sportudstyret i filmen er af mærket ’Everlast’. I den sammenhæng var det derfor en fordel, at de ikke skulle ’halse ud af døren – og at de havde prøvet at skulle ’læse’ billeder på Louisiana.*

***Et link på turen.** Det blev en film, jeg kunne referere tilbage til undervejs på turen, når vi kæmpede med trosbekendelsen. Igen et element, der skabte en rød tråd/ en sammenhæng.*

11. Englerock og de 9 læsninger. Forberedelse af søndagens gudstjeneste.

December, tirsdag den 9. kl. 14-16

Her skulle de skabe julestemning i kirken – synge og få kendskab til den røde tråd i Biblens fortællinger, set med julens optik.

De var inddelt i tre arbejds hold. Der var et hold, som havde til opgave at pynte kirken med gule Davidstjerner – med 6 takker! - på et lyseblåt tæppe. Et andet hold var læsere – jeg havde valgt at bruge en række læsninger fra Bjarne Reuters ”Bogen”, som sprogligt set er fine og mundrette. Et tredje hold var sangkor og som skulle indstudere en salme sammen med organist og kirkesanger, så de kunne fremføre den som en korsolo ved gudstjenesten.

Servering: julekager og varm kakao, takket være kirketjeneren.

Forskellige arbejdsopgaver. Det kan være en god ide ind imellem at lade konfirmander lave noget forskelligt, og som ikke alle nødvendigvis når at lave. På den måde kommer de ofte til at skulle fortælle hinanden, hvad de har lavet hver især.

Kirkens øvrige personale og konfirmanderne. Vi gør gerne brug af kirkens øvrige personale, når vi har konfirmanderne. Det giver dem et indblik i kirken som en arbejdsplads og i alle de mange forskellige funktioner, som udfyldes. Vi har (endnu) ikke en kirke-kultur-medarbejder.

12. Gudstjeneste – de 9 læsninger.

December, søndag den 13. kl. 16.00

Her skulle de så for første gang selv stå for en del af en gudstjeneste. Forældrene var naturligvis opfordret kraftigt til at deltage – og langt de fleste kom.

Aktivt medansvar for gudstjenester. Det er efter min mening både vigtigt og muligt, at lade konfirmander tage aktivt medansvar for gudstjenester i større eller mindre omfang. Det kan godt være svært, både som præst og kirkevant menighed at skulle give slip på 'kontrollen' og det vante, men hvis konfirmanderne skal gøre andet end at 'sidde den af' ved en gudstjeneste, og hvis vi vil at gudstjenesten skal udtrykke et kristent fællesskab, tror jeg det er en af vejene frem at de også kommer til med deres stemmer og krop og udtryksformer – og at vi andre lytter til, hvad de vil. Men det er en stor mundfuld bare lige at kaste dem ud i at skulle stå for en gudstjeneste. Derfor er de 9 læsninger måske en lidt 'nemmere' begyndelse for alle.

Apropos Bjarne Reuters gendigtning og konfirmander. At hente teksterne fra Bjarne Reuters "Bogen" er ikke helt dækkende for de gængse 9 læsninger, men min kollega, Eva Holmegaard Larsen fra Nødebo, har sammensat et fint bud på en rød tråd herfra. Den sammenhæng lod jeg mig inspirere af – og kunne konstatere, at Bjarne Reuters sprogbrug fungerede godt for konfirmanderne at læse og virkede naturlige at lytte til, når de læste.

Konfirmander og det 'gamle' kirkelige sprog.

For at få noget af 'det gamle' sprog med, fordi det bestemt har både charme og kvalitet og vid, havde jeg ladet dem lære at synge: Lad det klinge sødt i sky.

Udenfor nummer:

Juleaftens børnegudstjeneste

December – Juleaften den 24 kl. 13.00

Med 'blod på tanden' efter de 9 læsninger, bød en lille gruppe af konfirmanderne ind på at medvirke ved børnegudstjeneste juleaften kl. 13. Det blev forberedt sammen med mig en eftermiddag lige inden skoleferien. De valgte at lave et frit krybbespil med lette referencer til "Tidsrejsen" årets julekalender. Vi har en del udklædningstøj og sjove rekvisitter i kirkens kælder. Det fik de lov til at gå på opdagelse i – og bruge af.

Noget om at vise dem tillid og at indgyde dem mod.

Jeg blev desværre syg juleaften – men takket være en god kollega – og en meget myndig opbakning fra en af forældrene, lod de sig tale mod til at gennemføre, hvad de havde planlagt.

2015

13. Theresienstadtgruppen i Auschwitz – et foredrag om en særlig Holocaustfortælling ved Kasper Morville.

Januar, tirsdag den 27. kl. 19.30

Gilleleje kirke har en særlig forankring i Anden Verdenskrig og Holocaust, fordi en stor gruppe jøder blev gemt på kirkens loft, men taget til fange og ført til koncentrationslejren Theresienstadt. Derfor. Foredraget skulle desuden lægge op til besøg i Frøslevlejren under vandringen i grænselandet.

Kaffe, the og kage ved kirketjeneren.

Relevant og aktuelt emne. Der var stor spørgelyst – fra både forældre og konfirmander. Kasper en meget levende formidler, som tilmed ved rigtig meget om emnet – og meget detaljeret. Jeg havde lagt aftenen på 70 året for befrielsen af Auschwitz og mange aviser bragte i den anledning historier om emnet – og TV summede mindeudsendelser. Det gav aftenen en markant aktuel relevans – og en stemning med en fornemmelse for, at de fik noget mere, andre ikke fik.

Teologisk var vi i den tunge ende omkring 'det onde' – men også hvordan fællesskaber kan blive livsødelæggende og ekskluderende. Det var tydeligt at mærke på både konfirmander og forældre, at det var spørgsmål, de tumlede med.

Igen et link undervejs på turen. Relevansen og genkendelsen blev tydelig på turen med filmen "Livet er smukt" – og med besøget på Frøslevlejren. De fik helt klart meget mere ud af de ting, fordi de havde haft den aften. Det kunne ses på deres Facebook-opdateringer. Her et billede, som en konfirmand lagde ud...

14. Landsindsamlingen til Folkekirkens Nødhjælp. Gudstjeneste (kl. 15.00) og opdateringsmøde om vandrerturen.

Marts, søndag den 8. kl. 12-16.30

Her skulle de ud at gå – og samtidig gøres bekendt med kirken som et fællesskab, der forpligter ud over landets grænser. Helt konkret ved at de blev forpligtet på at samle penge ind til andre. De deltog samtidig i den konkurrence, som Folkekirkens Nødhjælp havde udskrevet for konfirmander. Der var sørget for brød og drikke ved frivillige i tilslutning til indsamlingsledelsen

Udfordringen i at få alle med, når 'undervisningen' er uden for skoletid. Til trods for konkurrencen, var det svært at få samling på alle konfirmanderne – til stor ærgrelse for de, der rent faktisk var mødt op. De fik indsamlet 10.000 kr. - næsten halvdelen af, hvad der blev samlet ind i sognet den dag, så det var meget flot og skyldtes helt klart meget stor ihærdighed – men da det skulle fordeles på alle 25, blev gennemsnittet ikke højt nok i landskonkurrencen, hvor flot det end var.

Vi har taget snakken efterfølgende i Menighedsrådet og besluttet, at vi fremover vil udskrive vores egen interne konfirmandkonkurrence, de to-tre hold imellem.

Men der er absolut plads til andre tiltag. Mange forældre mødte først op ved gudstjenesten om eftermiddagen – efter indsamlingen.

Flere fælles konfirmandprojekter efterlyses. Og når det så er sagt, så kunne jeg måske godt ønske, at der fandtes flere målrettede projekter, som konfirmander kan kobles op på – på landsplan - med henblik på at styrke deres forståelse for det diakonale og det sociale engagement i det kirkelige fællesskab...

Udenfor nummer
Oprettede den åbne Facebookgruppe:
Grænsegænger i et Grænseland

Marts, mandag den 16.

FRA FACEBOOK:

[Ulla Skorstengaard](#)

22. marts

Jeg gi'r en is til den, der først gætter, hvad jeg har lavet i denne weekend!

For at kunne motivere dem til turen og gøre det nærværende for dem, at vi snart skulle afsted, valgte jeg at oprette en særlig facebookgruppe, hvor vi kunne være i kontakt med hinanden – og hvor jeg – efter en tur til området, kunne lægge billeder ud af de steder, vi skulle gå og overnatte. Jeg kaldte gruppen: Grænsegængere i et Grænseland. Gruppen er åben.

Erfaringerne med at bruge Facebook. Det var Finn Ansbjerg fra Konfirmandcenter.dk, som mindede mig om (visse) konfirmanders behov, for at kunne se for sig, hvor de skulle gå og hvor de skulle sove. Jeg valgte så at forme oplysningerne som gættekonkurrencer.

Og jeg kan kun sige: Det skulle jeg have gjort fra starten, for det blev et rigtig godt værktøj til at skabe en fælles fortælling for holdet – og en praktisk måde at få informationer ud til (næsten) alle på. Kun to af eleverne var ikke på Facebook.

Ret hurtigt kom forældrene – og bedsteforældre med i gruppen, så det blev undervejs også en måde at holde dem opdateret – og inddraget.

Konkurrencerne fungerede virkelig fint – og 'vendte' deres trang til at være online på mobiler til noget positivt, og reelt til at være en del af undervisningen. Genkendelsens glæde var også en positiv medspiller undervejs på turen – så tak til Finn Ansbjerg for et konstruktivt indspark.

Sparing. Og dermed sagt: Det er nyttigt at søge noget sparing, inden en sådan tur.

Opladning – en praktisk præmis. Men dermed også sagt, at man skal huske, at der skal være mulighed for at få mobilene ladet op! En af tanterne havde takket en fordeler med. Det var klogt, for vi opdagede hurtigt, at det blev mindst lige så afgørende som toiletforholdene. Hvis ikke mere...

Kør ruten igennem FØR turen! Det var også i marts at jeg endelig fik luft i min kalender til at køre en weekend til Sønderjylland og køre ruten igennem og få hentet nøgler til Ladelund Ungdomsskole – og i det hele taget tjekket alle overnatningsstederne og besøgsstederne. Det var meget nyttigt for den endelige tilrettelæggelse af programmet. Og på den måde fik jeg taget billeder med min I Phone, så jeg kunne bruge dem i Facebook-gruppen.

En anden gang vil jeg nok forsøge at komme afsted på sådan en researchtur noget tidligere.

FACEBOOK forsættelsen med reaktionerne på opslaget.
Bemærk lige hvor mange det blev set af:

• Set af 40

• **Emilia Langkjær** Har du været i Tyskland ved grænsen til Danmark?
22. marts kl. 21:16 · Fjern Synes godt om · 2

• **Camilla Ladegaard** Du har været nede ved Flensborg
22. marts kl. 21:16 · Fjern Synes godt om · 1

• **Ulla Skorstengaard** Åh, hvor er I hurtige! Men - hvad har jeg lavet?
22. marts kl. 21:20 · Synes godt om

• **Camilla Ladegaard** Du har været ved midtpunktet af Flensborg??
22. marts kl. 21:22 · Fjern Synes godt om · 1

• **Ulla Skorstengaard** Hvad har jeg lavet der, tror du?
22. marts kl. 21:22 · Synes godt om

• **Emilia Langkjær** Har du gået vores rute? Humørikonet smile
22. marts kl. 21:25 · Fjern Synes godt om · 1

• **Carla Kathleen Baggestrøm Dinnage** Arrangeret noget i sammenhæng med vores tur?
22. marts kl. 21:26 · Fjern Synes godt om · 1

• **Camilla Ladegaard** Ja, jeg tror også det er noget i den dur:)
22. marts kl. 21:27 · Fjern Synes godt om · 1

• **Finn Andsbjerg** Vandret med dine konfirmander
24. marts kl. 00:08 · Fjern Synes godt om · 1

• **Ulla Skorstengaard** Du vinder Finn Andsbjerg, hvis det tæller, hvad man gør i tankerne og forestiller sig og glæder sig til...
24. marts kl. 07:29 · Synes godt om · 1

• **Maya Silke Bjerre** Har du været nede og køb slik eller set ruten an?
7. april kl. 19:48 · Synes godt om

Forsøg på afbud i sidste øjeblik. Trods alle mine bestræbelser på at motivere alle op til turen, kom der i ugen op til alligevel lige pludselig forsøg på afbud fra tre af konfirmanderne.

Den ene var blevet syg, men valgte at prøve at tage med, men måtte hentes om tirsdagen, fordi hun ikke var frisk nok til at holde til turen. Som 'kompensation' aftalte vi, at hun fik ekstra-opgaver ved den efterfølgende gudstjeneste og ved konfirmationen.

De andre to 'gad' bare ikke sådan noget – og jeg måtte holde dem fast på, at de sådan set havde accepteret det på forhånd, at undervisningen forud for konfirmationen foregik på denne måde, så hvis de ville konfirmeres var det et must - men at det selvfølgelig er frivilligt om man vil konfirmeres. Som en ventil tilbød jeg dog, at de kunne møde til konfirmationsforberedelse i den sidste uge af sommerferien, hvorefter jeg så kunne konfirmerer dem midt i august. Det skal tilføjes, at det var nogle af de samme piger, som var udeblevet fra undervisningen de dage, vi forberedte turen ved at gå og ved at kigge på kort.

De valgte dog at tage med – og jeg måtte bøje mig i dyb respekt for den ene af pigerne, for allerede om tirsdagen kom hun uopfordret hen til mig og undskyldte, at hun havde været så negativ, for det var virkelig fantastisk at være med, synes hun.

Vær MEGET klar i udmeldingerne om undervisningen. Heraf vigtigheden i at være tidlig på bane med en klar udmelding om projektet og hvad det indebærer – og, at det udgør en del af den undervisning, de har pligt til at være med til.

Kan alle? Selvfølgelig må det være en overvejelse, om de konfirmander, man har, kan motiveres OG i det hele taget klare en sådan tur. Men overvejslen kunne også være, at sammensætte turen, så det burde være muligt. Det var det, jeg prøvede, så godt jeg kunne.

Sygdom vil dog altid være hver mands herre, også hvis vi bare var blevet hjemme i sognegården.

Forberedelsesmøder med tanterne

Marts og april

Tanterne til et tantemøde på mit kontor

Jeg holdt naturligvis møder med tanterne forud for turen. Vi gennemgik ruten og jeg havde lavet et skema over turen – sådan hvor vi skulle gå fra og til – og hvor vi skulle sove og kontaktoplysninger til de pågældende steder, og så havde jeg ellers levnet store tomme felter med plads til at skrive noget om, hvad vi skulle spise. Det blev drøftet – men det blev deres beslutninger og valg – og det var dem, der købte ind og forberedte alle de ting. En ubeskrivelig stor hjælp.

Jeg sørgede også for at de fik en liste over alle konfirmanderne med kontaktoplysninger til hjemmet – i tilfælde af, at det skulle blive nødvendigt undervejs. Og – med forældrenes tilladelse – orienterede jeg tanterne om de særlige udfordringer visse af konfirmanderne havde. F.eks. diabetes og hvad det kunne kræve af den, som var i nærheden, hvis der opstod problemer.

Konfirmander med særlige behov. *En stor del af konfirmanderne havde forskellige udfordringer, men fordi vi fik dem at vide på forhånd, kunne vi forholde os konstruktivt til dem.*

15. En uges vandring fra dåb til død – og opstandelse. Fra Vidå slusen til Flensborg by.

April, mandag den 13.kl. 8.00 - fredag den 17. kl. 16.35

Her var det kongstanken, at vi skulle være sammen på lige vandrende fod en hel uge og, at de ved egen oplevelse skulle erfare noget om kristendommen som et grundlæggende fælleskab, der også bryder den enkeltes grænse og bær den enkelte.

Ved at følge grænsen mellem Tyskland og Danmark, og ved at lade dem krydse den flere gange, ville jeg lade dem erfare grænsers usynlighed såvel som synlighed.

Ved at koble ugens opgaver og rute op på Johannes evangeliets fortællinger om Jesus og disciplene, tilstræbte jeg et 'spil' imellem deres egen vandrings erfaring og fortællinger.

Ved at sove i sognegårde og kirker, og møde andre præster, at de også erfarede deres kirke som en del af et større kirkefælleskab. Herunder også den danske kirke i udlandet.

Ved at møde og at være sammen med de frivillige, hvoraf to var medlem af Menighedsrådet, tilstræbte jeg erfaringen i at møde det kristne fælleskab som et mellem menneskeligt anliggende på tværs af aldersgrænser.

Mandag: Hyrden og dåben i Johs. 1

Vi skulle køre fra Gilleleje til Højer Sluse og gå derfra til den danske kirke i Aventoft i Nordtyskland. 16 km, havde jeg målt, men det blev snarere til 20 km.

Ved fremmøde blev deres rygsække vejret – jeg havde udskrevet en konkurrence om, hvem der havde mindst med og dog det fornødne.

Undervejs i bussen inddelte jeg dem i deres hold – og hver enkelt konfirmand fik en kopi af prædikenteksten med besked om at læse den med det samme og at bevare den hele ugen igennem. Teksten var fortællingen om den gode hyrde fra Johs.10,11-16.

Ved ankomsten fik de deres vandrerstave. Nu var det hyrdestave. Fra Højer Sluse gik vi sydpå langs med Vadehavet, inden vi drejede østpå ind over Frederiks Kog.

Ved Vidåen skulle de hjælpe Johannes Døberen med at hente vand til Jesu dåb.

De skulle også have båret et tændt stearinlys over broen uden at det gik ud – for med den leg at skabe en allusion til Johannes evangeliets indledning, men der var opstået noget ventetid ved åen, og vinden var stærkt afkølede, så legen blev gemt til senere og omformet, så den kunne bruges inde gymnastiksalen.

Vandringen var lang og tung – og vi valgte at lette holdene for en rygsæk, hvorefter de skulle bære hinandens byrder på skift.

Aftensmad og overnatning hos den danske menighed i Aventoft i deres sognegård/kirke. Kun to toiletter gav en ny øvelse: Vær mod andre. Bordvers og navnerunde af hensyn til

Tantebanden. De gik tidligt i seng den aften – helt af sig selv! og sov næsten lige til de blev vækket...

Vejr og vind og planer. På sådan en tur er man underlagt vejrligets luner. Det betyder, at der ofte må ændres – eller under alle omstændigheder, at man må være indstillet på, at ikke alt lader sig gøre. Vi havde f.eks. hjemmefra planlagt og håbet på, at vi kunne komme til at lave bål og bage snobrød en af dagene, men den dag, hvor de fysiske rammer gav os muligheden, var det både vådt og koldt og blæsende.

Rygsække! Nu kommer den så igen, den med rygsækkene. Hvem der bare havde 25 rygsække, som kunne rumme det tøj, man skal bruge i løbet af en uge. De skal være gode og gerne vandtætte.. De skal være justerbare. Der skal være hoftebælte. En af konfirmanderne gik med en kuffert. Godt nok havde det bæreremme, men.. Til al held havde den hjul. En anden gik med en almindelig lille tur-rygsæk af den slags man bruger til skoletasker. Udenpå havde hendes far spændt liggeunderlag og sovepose, men begge dele faldt af, inden vi var nået de første 500 m frem på turen. En tredje havde en ganske udemærket, men meget stor rygsæk, som hans mor så havde fyldt godt op med ekstra tøj – sådan havde jeg skrevet, at de skulle bruge max. 3 T-shirts, havde hun sagt, at han hellere måtte have 6... osv. Stor var han, men ikke stærk på den måde, så inden vi var nået 10 km. frem, var han knækket af egen byrde.

Hvor meget, jeg end havde indskærpet lethed –, så var det turens absolut svageste punkt. Og det betød en hel del ekstra kørsel – fordi tantebilen, måtte træde til.

Fodtøj! På et tidspunkt måtte vi sørge for at købe snørebånd til et par sko, som var i en elendig forfatning. Kun ganske få havde egentlige vandrestøvler. Men vejret var så tilpas tørt, at de løbesko, mange havde, fint klarede turen. Men generelt var det ikke super godt det fodtøj de skulle gå i.

Og det handlede ikke nødvendigvis om at gode sko er dyre. Det handlede i høj grad også om forfængelighed og stædighed.

Kontrol af udstyr mindst en uge FØR. Vi – tanterne og jeg – blev bagefter enige om, at de - som minimum - skulle have stillet til kontrol af oppakning og rygsække en uge før. Men at det helt optimale ville være, at vi havde den rette rygsæk at tilbyde dem – og at soveposer og liggeunderlag blev transporteret, så alle kunne gå på lige fod. For de lette og ordentlige soveposer og liggeunderlag, er dyre.

Tirsdag: Trosbekendelsen, Nolde og Johs.1-4

Vi skulle gå fra Aventoft, via Nolde Stiftung til Ladelund Ungdomsskole. 22 km. i alt.

Morgensamling om det røde reb, som blev lagt i en cirkel udenfor med musikrørene til ”grænsegænger-orglet” i midten,

de såkaldte Boomwackers, som kan fås i en særlig præstepakke. Jeg havde hentet 'noder' på Konfirmandcenter.dk's hjemmeside og forstørret dem til plakatstørrelse. Vi sang og spillede "I østen stiger solen op". Prædikenteksten læste jer højt og bad dem reflektere over det at være hyrde og iagttage får undervejs. Vi sagde fadervor – og trosbekendelsen højt. Og det blev nogenlunde formlen for morgensamlingerne ugen igennem.

Inden vi gik videre, var præsten for den danske menighed i Avenstoft kommet. Han fortalte konfirmanderne lidt om stedet og kirkeforholdene for Den danske Kirke i Udlandet.

Herefter fik hvert hold en kuvert med trosbekendelsen saksat ud i enkelte sætninger og/eller ord – senest inden rundvisningen på Nolde Stiftung skulle de have samlet korrekt. De fleste brugte forhallen – udenfor blæste det koldt og vådt.

Rundvisning på Nolde med guide. Og med særlig fokus på afdelingen med de bibelske billeder – her blev der talt om, hvilke fortællinger, billederne genfortalte – og hvordan.

Blomstervandring i haven – med mulighed for at vælge egen blomst til stolerækken til konfirmationen ud fra medbragte fotokopier af de blomster, kirketjeneren vidste hun ville kunne få fat på, når de skulle konfirmeres. Ved valget skulle de medtænke blomstens symbolik. En rød rose for kærlighed f.eks.

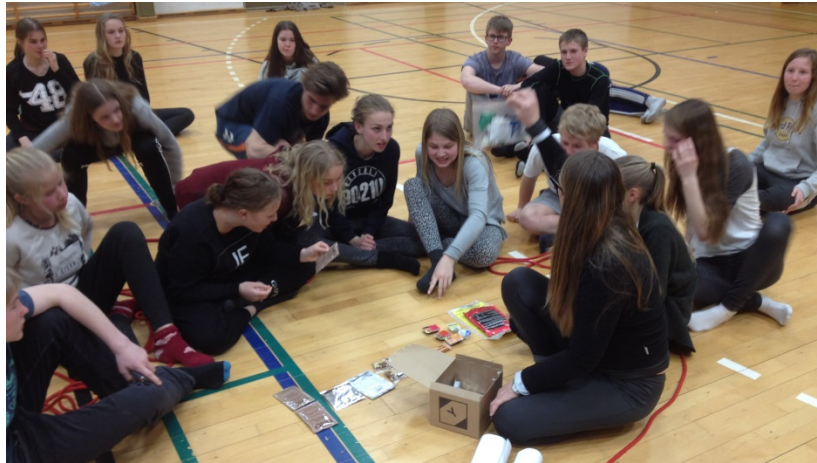

Frokost fra bagsmækken. På turen videre skulle hvert hold skrive en bøn til den gode hyrde.

Ved ankomsten til Ladelund Ungdomsskole var der mulighed for at få turens eneste brusebad. Vi sov og opholdt os i gymnastiksalen

Samling om det røde reb både før og efter aftensmaden med endnu et par grænsegængeorgel-salmer: Dejlig er den himmelblå og Hil dig frelser og forsoner. Holdlege og opgaver om Johs. 1 med mørket, der ikke kunne gribe lyset, om Johs. 3 og Nikodemussamtalen om ånden. Og Johs. 4 om kvinden ved brønden. – og efter maden Johs. 2 om brylluppet i Kana og fristelser og indøvelse af og samtale om trosbekendelsens 1. og 2. led – hvorefter morgendagens feltrationer blev udleveret.

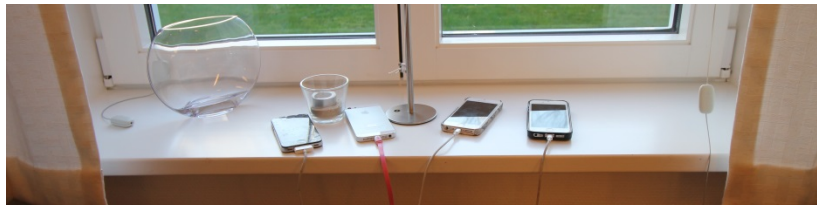
Her udleveres feltrationerne...

Apropos det, at lade aktiviteter pege hen på selve konfirmationen. Det var både godt og skidt. Godt fordi de gik og glædede sig til konfirmationen. Skidt, fordi vi havde børn med, som ikke skulle konfirmeres. Trods det var disse børn vældig engagerede – men det blev nødvendigt at tilføje motivationer de gange, hvor opgaverne pegede hen på selve konfirmationsdagen – blomsten skulle de finde, for at udtrykke hvilken blomst, der understregede det, de stod for eller det, de mente var vigtigt.

Apropos mobiler & generation "Døgnåbent". Vi gik i Tyskland en stor del af tiden – og det gav for mange af dem en meget naturlig begrænsning på at være online. Men så såre, vi var under dansk net, var de på igen. Men ikke om natten – takket være trætheden.

Det betød dog, at vi erfarede, at stikkontakter til opladning kunne være mere vigtige for dem end antallet af toiletter.

Men - takket være vores facebookgruppe, blev det også en konstruktiv medspiller undervejs – for deres egne løbende opdateringer af billeder var med til at skabe en fælles fortælling, som blev formidlet videre ud og hjem – med f.eks. YouTube-optagelser af Grænsegænger-orgelspillet i gymnastiksalen denne dag, eller som her på billedet med en gruppe-selfie på stationen i Flensborg.

Typisk dog pigerne, som slog billeder op på Facebook

***Apropos det røde reb.** Jeg erfarede undervejs på turen, at det er utroligt, hvad et rødt reb kan skabe af 'rum', når man ikke har et klasselokale...*

Her et billede fra morgensamlingen fredag.

Jeg lagde det i en cirkel – med de rekvisitter, jeg og de skulle bruge indeni, så de fungerede som en slags 'dagsorden' på en

'opslagstavle' – og i løbet af få gange lærte de at samle sig omkring rebet og rette deres fokus på opgaverne, der lå klar derinde – og at vide, at vi var færdige, når vi havde været alle 'tingene' igennem.

Apropos lege. Det var simple selvskabslege, jeg havde iklædt fortællingen. Der skulle f.eks. bæres vand i et plastikkrus fra et sted og sættes ned i en balje – hvad der gjorde det rigtig svært og til en øvelse, der krævede samarbejde og koncentration, var at krusset skulle løftes ved hjælp af fem relativt lange snore – og slippes ved at de trak ud i den elastik, der var omkring krusset. På den måde hjalp de kvinden ved brønden, når hun skulle skænke vand til Jesus. Jf. Johannes kap.4. En anden øvelse gik ud på at flytte et plastikkrus fra et sted til et andet uden at røre det. Til gengæld måtte de bruge en ballon. Legen skulle illustrere den ånd, der blæser, hvorhen den vil og dog gør os til mennesker, født på ny. Jf. Johannes kap.3 En tredje, at kæmpe om lyset ved at en fra holdet holdt et tændt stearinlys, de andre fra holdet beskyttede det, men alle de andre hold måtte gøre alt, hvad de kunne for at puste det ud. Vinder blev det hold, som kunne holde lyset tændt længst. Og sådan en allusion til Johannes 1. om lyset.

Det er ikke bare legen i sig selv – eller genfortællingen, der opstår i tilslutning til den - det er også det sammenhold og fællesskab og den umiddelbare glæde, legene afføder. Det skaber et tillidsfuldt rum – som så igen er befordrende, hvis samtalerne skal et spadestik længere ned eller ind til, hvad de har at bære på og hvad de går og grubler over.

Onsdag: 'Prøvelser' og Johs.6 og livets brød – og aftenandagt i Bov kirke.

Turen gik fra Ladelund Ungdomsskole til Frøslev Lejren, hvorfra de blev kørt til Bov kirke. En rute på 30 km. Alle fik lov til selv at vælge om de ville gå 10, 20 eller alle 30 km.

Morgensamling om det røde reb med Grænsegænger-orglet, Fadervor og indøvelse af og samtale om Trosbekendelsens 3. led.

Vi gik i samlet flok og spiste frokost sammen – men herefter begyndte de at falde fra efterhånden, som de nåede deres egen grænse.. Nogen fik dog lov til at komme tilbage lidt senere på ruten og gå videre, efter at de havde fået hvilet sig lidt.

Vi krydsede grænsen mange gange, her kom vi fra Tyskland.

- *og her nåede vi endelig Frøslev.*

Aftensmaden skulle de selv tilberede efterhånden som de nåede frem til sognegården i Bov, så det betød ikke noget, at gruppen blev splittet undervejs.

Her 'tilberedes' feltrationernes aftensmad. Der var en gul pose til hver og den fungerede som et kogekar for en gryderet i en pose indeni.

Aftenandagt i Bov kirke ved den lokale sognepræst, Marianne Lundquist, som læste en meditationstekst og afsluttede med en velsignelse, hvor et håndtryk sendes på vandring en cirkel rundt. Med stor tålmodighed lærte organistvikaren dem to nye salmer.

Aftenfilm i sognegården – ”Livet er smukt”, som optakt til det efterfølgende besøg på Frøslevlejren dagen efter.

Mad/proviant. Tænk i dagsrationer, som på en fjeldtur, lød vores tanker næsten højt i kor, da vi evaluerede ugen. For det med maden fungerede allerbedst denne dag, hvor vi gik på militærets feltration. Og det, som fungerede så godt ved den dag, var, at vi ikke kom til at vente på maden, men kunne indpasse det helt og aldeles efter vandringen. Ikke at vi ikke spiste sammen, men vi skulle ikke vente på at kunne komme til t gøre det. Dertil kom, at det var godt for konfirmanderne at have de snacks, som var i rationerne, på sig og kunne gribe efter dem, når blodsukkeret krævede det.

Så, hvor fint vi end havde tænkt det med madbilen, der skulle komme og folde frokosten ud fra bagsækken, eller tantegryden, der skulle øses op af om aftenen, så tror jeg, at det

kan være en god ide, at tænke på maden som man gør på en fjeldtur, som noget man bærer med sig i hold undervejs i dagsrationer. For om aftenen kunne det knibe for tanterne at nå at få maden klar i god tid, fordi de havde været nødt til at bruge tiden på landevejene.

Foto fra Facebook fra en af konfirmandernes opdateringer.

Gennemtænkte ideer. Det gav i øvrigt megen anerkendelse fra konfirmanderne at de netop denne dag IKKE passerede nogen indkøbsmuligheder.

Ruter – mere i ro – tænkte jeg rigtig meget den dag, da vi endelig kom ind og skulle gå på skovveje. Vi havde gået på landeveje det meste af tiden. Og konfirmander er som fugle der flyver i flok – de danner vifter og ofte er en stor 'vinge' af en tre-fire konfirmander ude midt på vejen. Og selvom det var relativt stille veje, vi gik på - tænkte jeg ofte på, hvad der kunne ske hvis der kom en bil lidt uventet!

Vi var relativt heldige med vejret. Det var koldt, men ikke for koldt. Det var blæsende, men vinden var fra vest og derfor i ryggen, mest. Det blev regn, men kun sporadisk. Det blev varmt, men ikke for varmt – men da det blev sol, blev det også tydeligt, at de lange åbne landeveje, kunne have været en udfordring, hvis det havde været varmere.

En anden gang vil jeg nok forsøge at prioritere stier frem for veje – og lidt skov til afveksling, hvis muligt. Og huske at skrive kasketter/solhatte på udstyrslisten, for denne måtte jeg lære en af pigerne at binde et tørklæde om panden – hun var lige ved at få solstik.

Apropos aftenandagten i kirken. Det var dejligt at være i kirke sammen med konfirmanderne og at kunne sidde sammen med dem og lytte. Så stor tak til en utrolig imødekommende kollega, som af sig selv tilbød at lave en fin lille andagt.

Jeg havde ikke på nogen måde dikteret hende, hvad det skulle handle om, men det faldt fint i tråd med dagen – idet hun tog udgangspunkt i hvordan alle er som grene på et vintræ og en del af en helhed og alligevel sig selv.

Filmen "Livet er Smukt" er en sørgmunter barsk fortælling om de italienske jøder i KZ. Det er også en fortælling om tjenerskab – og om at give sit liv for et andet menneske – og i særdeleshed om, hvordan legen og fortællingen kan redde et barns sjæl fra at ødelægges af traumer.

Erfaringsudveksling menigheder imellem.

Organistvikaren var også menighedsrådets formand – og da to af tanterne er medlemmer af vores eget menighedsråd, gik der ikke lang tid, før det gav anledning til samtaler. Og sådan kom der også en erfaringsudveksling sognene imellem – ud over den, som lå i alle de iagttagelser, de gjorde sig, de steder vi kom.

Torsdag: Fællesskab og offer og ondskab. Johs. 15.
og Johs. 8 og Johs. 10 og Johs. 18 – og nadveren

De blev kørt i hold fra Bov kirke til Frøslevlejren. Herfra gik turen til Helligåndskirken, den danske kirke i Flensborg. 10 km.ca. Ruten var for kedelig at gå, havde jeg fundet ud af, da jeg kørte turen igennem - og tidsprogrammet tillige lidt snert.

Morgensamling med salme og indøvelse af og samtale om trosbekendelsens 4. led, foruden samtale om filmen og andagten i kirken – og valg af salmer til søndagens gudstjeneste.

Transportventetiden til Frøslev blev udnyttet til holdarbejde om prædikenteksten og det onde.

Foredrag ved lokal sagkyndig om Frøslevlejren som fangelejr under 2. verdenskrig. Foredraget var bestilt på forhånd. Bagefter fik de tid og lejlighed til selv at gå rundt på museets udstilling. Jeg gik med og blev ofte hentet hen for at se, hvad de havde opdaget. Som f.eks. et navn på en fra Gilleleje på listen over de fanger, som var blevet sendt videre til KZ-lejr.

-og bemærk lige, at de også selv fotograferer det.

Frokost fra bagsmækken, inden turen gik i samlet flok og bestemt rækkefølge til Flensborg. Det fremprovokerede et oprør, som gav anledningen til at drage en parallel til Johs. 18 og de øvrige evangeliers beretninger om Jesu sidste aften, inden korsfæstelsen

Efter turens første og eneste fritimer på gågaden i Flensborg, samledes alle til det sidste aftensmåltid med vennerne på pizzeria-restaurant på gågaden – og afslapning i kirken.

Oppe ved alteret var konfirmanderne af egen drift gået i gang med at øve salmer med grænsegænger-orglet.

Et andet sted står en gruppe og er ved at blive interviewet af en journalist fra Flensborg avis, som havde fået nys om vores tur.

16 **sejt-ung** vi rykker grænser
Flensborg Avis · lørdag den 18. april 2015

Feltrationer og fadervor

Tilde, Camilla og Kristian fortæller, hvordan det er at være på en 85 km lang vandretur som en del af deres konfirmationsforberedelse.

Sover i kirker og sognegårde
Så er det, som den er færdig, siger Camilla Ladegård om turen. Det er tirsdag, og det er den sidste aften på turen, før de skal hjem med tog. På gadevej i Flensborgs Helligåndskirken er der fyldt med søvepøser og teltstænger. De unge overnatter nemlig ikke på hotel, men på kirkerne og på sognegårde i en gennemsnitligt...

Giver præsten »knucksels«
For turen tænkte jeg, at en præst var kedelig og ikke havde humor, men den tanken er blevet smidt helt væk, siger Tilde Maj Røhl. De unge er nemlig blevet »knucksels« med deres præst og har lært mere om hinanden. Og deres præst Tilde Knudsen har også lært nye ting af de unge.
»Jeg har jo faktisk lært at give »knucksels« andet for...

Feltrationer og internet-abstinenser
Under turen har de unge lært om kristendommen, læst og oplevet nye ting.
»I går spiste vi feltrationer fra midtøst, og det var overraskende god mad, siger Kristian. Lidt over »abstinens«-mad har de unge også lært at klare sig uden internet, når de har været på den tykke side af grænserne.
»Vi har haft lidt »abstinens« efter internet, men det er gået fint, siger Camilla og de tre er enige om, at de har fået lidt mere sammen, netop fordi de...

Overrasker sig selv
»Der har været mange, der var negative i starten, bare fordi hvorfor vi skulle gå så langt, fortæller Camilla. Men det er blevet et fællesskab og en læring, som jeg tror ikke ville kunne give dem, hvis vi kun var og søv på den præst, der på mandag vil holde i deres egen kirke.
»De har fået et fællesskab og en læring, som jeg tror ikke ville kunne give dem, hvis vi kun var og søv på den præst, der på mandag vil holde i deres egen kirke.«

Fadervor og fællesskab
Om aften rejser elever rundt og giver både i Helligåndskirken, nogle sidder i søvepøser og en gruppe sidder rundt om alteret og gengæver fadervor. De prøv sig på trods af det, spoler på og på...

Resumé
Feltrationer und Vater Unser
Dens Schulklassen aus Gölitz wandern eine Woche lang 85 km in der Götterregion als Konfirmationsvorbereitung. Unterwegs übernachteten sie in Kirchen und am Donnerstag waren sie in der Flensburger Helligandskirche.
Camilla findet ihre Ausflug lustig, aber sagt, sie hat das Internet zwingt vermissen, doch dadurch haben die Jugendlichen auch mehr miteinander gesprochen.

Foto: Lars Hoffmann

»Bilag: to timer sammen om forberedelse, afslutter præsten Tilde. (se 8. Chesed)

18

Senere på aftenen, blev konfirmanderne sendt på tur ud af kirken med et par tanter, hvorefter der blev gjort klar til aftenandagt med nadver og fodvask i stearinlysets skær, kun! Og selvfølgelig med et enkelt lys i døbefonten.. Som prælude nynnede de helt stille: Hil dig frelser og forsoner.

Vi sov i kirken alle – og klarede os med kun et toilet.

Til gengæld var der nogen af pigerne som havde fundet ud af at Bjørn Nørgaards skulptur "Babel" havde et sminkespejl bagved:

Andre vendte ryggen til spejlet og bibeholdt bare den afslappede stil, som var erobret i løbet af ugen, hvor vi var fælles om ikke at kunne komme i bad og den slags.

***Foredraget på Frøslevlejren** var der delte meninger om blandt konfirmanderne. Visse af drengene var meget begejstrede. Andre fandt foredragsholderen meget gammel og lidt tung. En del blev temmelig søvnige i de mørke rum, mens d han viste sine lysbilleder.*

DIIS (Dansk Institut for Internationale Studier) havde betalt foredraget for os. Det er en del af deres program, at sponsorere information om folkedrab for unge mennesker. Der er meget godt at hente både fra deres hjemmeside og i form af foredragsholdere. Og så tilmed ganske gratis.

***Noget om kort – gode kort og korrekte afstande.** På sådan en tur bliver det hele tiden sagt: Hvor skal vi hen og hvordan kommer vi derhen? Det var vigtigt for dem, at ruten gav mening. At vi gik **fra** noget **til** noget. Og – for nogle af dem – at ruten var noget, de kunne følge med i. Og for alle – at de kunne kende afstande og vide hvor langt er der igen! ”Er vi der snart? – kommer man til at høre mange gange. Det kan derfor være en god ide med ekstra kort, de kan følge med på.*

Mange gik med deres mobiler og brugte Endomondo. Og så hjalp det ikke, at jeg havde målt andre afstande hjemmefra.

Det lykkedes os at vende Endomondo-stresset til at være en konstruktiv medspiller. Jeg lod dem afmåle intervaller af kilometer, vi skulle gå for både små pauser og større spisepauser – eller for førerhold-skiftet, denne sidste dag.

Fri vandringsform, eller? *For – jeg havde ladet dem gå frit, som de ville og ikke tvunget dem ind i hold eller til noget, der kunne ligne meditationsvandring – og ugen igennem kunne jeg konstatere, at det var de samme, som førte an, og de samme som sagtnede bagud. Først ved denne sidste hele vandringsdag pressede jeg dem ind i en fast og næsten militærisk struktur af kolonner og bestemte, hvem der på skift skulle føre an. Og da kom oprøret. Men også dialogerne – om ensomhed og fællesskabets betydning og ansvar – og dermed koblingen direkte til evangeliets fortællinger om Jesus, som isoleres fra flokken i den sidste nat. Og dermed et par ord om den nærværende og, for konfirmanderne relevante, kobling, som undervejs opstod til de bibelske fortællinger, fordi vi var på sådan en tur.*

Konfirmandernes erfaringsverden og de bibelske fortællinger. *Det blev mit indtryk, at de bibelske fortællinger i højere grad kom i spil i forhold til deres egne erfaringer – sådan som en af konfirmanderne formulerede det: ”Nå, nu forstår jeg: Vi skal gå, fordi Jesus gik...” Spejlingerne knyttede sig i høj grad til ved fortællingerne disciplenes reaktioner...*

Et eksempel ude af flere: I særlig grad blev det markant denne sidste aften, hvor de fik vasket og maseret fødder af tanterne og mig. Hvilken betydning dét kan have, når man har gået meget langt og netop ikke bare lige kan smutte ud i et varmt brusebad, stod meget tydeligt på en måde, jeg ikke kunne have 'undervist' dem til derhjemme i sognegården eller kirken. Den eneste af konfirmanderne, som ikke ville lade sine fødder vaske og massere, var Peter...

Konfirmandernes fysiske grundform? *Jeg har tidligere for en del år tilbage arrangeret to fjeldture til Norge. Forud for*

sådanne fjeldvandring træner man med rygsække og får gået adskillige 'kilometer' i benene. Det var ikke udgangspunktet for den tur, vi kom afsted på. Men det var jo heller ikke fjeld, vi skulle gå i men bare lige ud af næsten snorlige landeveje i et temmelig fladt landskab, tænkte jeg. Og jeg havde taget hensyn ved ikke at lave alt for lange dagsruter og ved at gøre den længste frivillig – troede jeg.

Enkelte af børnene var vitterligt i en god grundform. De havde ikke problemer. Mange kom efter det i ugens løb. Men der var også de børn, som var fuldstændig uvante med at bevæge sig. Det blev en udfordring for dem – og for mig. For hvordan skabe et fællesskab, når de hele tiden blev skilt ud?

Her var Tantebanden en absolut nødvendighed – og nød lærte os kvinder at spinde undervejs. Vi opfandt andre opgaver, de kunne tage sig af, så de havde funktioner på turen. For eksempel, ved at hjælpe tanterne med at bære proviant og materialer ind og ud af bilen, eller at være med til at bestille og bestemme pizza-menuen på denne sidste aften. Til gengæld kunne der slappes lidt af i fred og ro i en bil inden man skulle stå og modtage alle de andre og være klar til at låse en kirke op og i, fordi man var blevet udnævnt til at være en 'nøgleperson'.

Det blev i alle tilfælde en erfaring, at man være forberedt på, at et sådant alternativt 'program' kan være nødvendigt. Og når man så er forberedt, er det heller ikke umuligt at løse den udfordring, vil jeg mene.

Og - på sådan en tur ER meget det at gå sammen, men det er ikke det eneste og heller ikke det hele – og alle kan få brug for en pause...

Motivationen i at noget er nyt og uprøvet. *Jeg var ikke bekendt med, at andre havde forsøgt sig med en sådan tur før. Kendte til og havde rådført mig med Anette Foged Schultz og Elisabeth Lidells bog "Pilgrimsvandring med børn og unge", hvor især Anette Foged Schultz skriver om det at bruge pilgrimsvandringen i konfirmationsundervisningen og har mange gode og konstruktive input. Men hvor gode og inspirerende de end var, disse råd, så sigtede de til enkeltdage, ikke en hel uge.*

Finn Andsbjerg fra Konfirmandcenter.dk var heller ikke bekendt med at nogen tidligere havde afprøvet sådan en model for konfirmander. Ikke her i landet. Vi kendte begge til at gøre vandrerture i FDF-regi, hvor man knytter til ved evangeliet, eller han tillige med ungdomsskole-elever.

Men, at noget ikke har været prøvet før, kan også være en stor fordel, og virke som en 'gulerod' for en generation af konfirmander, som gerne vil være noget særligt. Jeg huskede desværre ikke på Pippis motto. "Det har jeg aldrig prøvet før, - så det kan jeg sikkert godt", men konfirmanderne gjorde deres bedste for at efterleve det – og var vældig stolte af at være de første til at gøre noget sådant – og de var ikke til at 'skyde igennem', da de sad ved bordene i restauranten. Men det havde ikke slækket ikke på deres forventning om og til, at jeg havde styr på tur og rute og opgaver og deslige...

Fredag: Død - og opstandelse og Lazarus. Johs. 11.
Johs.12,24. Johs.19-21 – og Johs.10 igen, igen.

Turen skulle gå ca. 2 km fra Helligåndskirken til stationen – og derfra med toget hjem.

Fødselsdagsmorgenvækning for en af konfirmander. Da alle havde pakket holdt vi morgensamling foran alterskranken omkring det røde reb.

Morgensalme: Den signede dag. Trosbekendelsen og Fadervor. Død og opstandelses-konkurrence. Hvert hold fik en rulle hvidt bordpapir - det var ligklæde - og på tid skulle de gravlægge en fra holdet, som så derefter på tid skulle 'sprænge' sig fri af dødens klæder. Herefter samtaler – og valg af konfirmandord, som pejlemærker/livsmotto – og præmier for letteste oppakning.

Og først derefter morgenmad på Mc Donald - af praktiske grunde – og dét fungerede virkelig og var tilmed til stor glæde for konfirmanderne.

I toget hjem fik de evalueringsopgaver: Hvad var det værste og det bedste ved turen? – og de sidste prædikenopgaver over Johs. 10.

Frokosten var rester af pizzaer fra middagen aftenen før

Noget om et tydelig og 'fast' dagsprogram. Det lyder banalt, men det virkede. Vi stod op til bestemte tider, som jeg fastsatte i samråd med tanterne. Selvfølgelig lidt senere, end hvis de var der hjemme og skulle i skole – for at understrege 'friheden'. De blev sendt i seng til bestemte tider. Og jeg befalede nattero – og lå selvfølgelig i samme lokale som dem, så jeg kunne være sikker på, at der forblev ro. Vi tilstræbte at spise til bestemte tider. Jeg holdt mine røde-reb-samlinger på bestemte måder og brugte altid grænsegænger-orglet – og så videre. Det skabte alt sammen ro og tydelig genkendelighed. Jeg behøvede ikke en fløjte for at få samling på dem, jeg skulle bare lægge rebet i en cirkel – og alt det gjorde det muligt at nå rigtig meget - også denne sidste morgen...

Noget om fællesskab og sammenhold. En meget stor gevinst ved at gennemføre konfirmandundervisningen som en vandrertur, var, at de ind ad en kant, hver og en, så ubetinget tilkendegav, at det bedste ved turen var sammenholdet og fællesskabet. Det var de ord, der stod øverst på samtlige af de evalueringssedler, jeg bad dem udfylde i toget på vejen hjem fra Flensburg. Det værste havde været at undvære en seng at sove i – og at få ømme fødder.

Noget om at lære konfirmanderne bedre at kende. Selv sad jeg i toget træt ganske vist, men med en fornemmelse af, at jeg havde lært dem at kend på en måde som ingen andre konfirmandhold, næste – i kraft af det store frie 'samtalerum', der blev skabt ved at vi havde hele døgnet sammen i en hel uge. Eller måske rettere: meget 'dybere', fordi de blev lokket ud af deres vante rammer – og udfordret, også fysisk. Blev trætte. Blev sultne og tørstige – for så kom det op til overfladen, hvad der lå og murede inden i dem. Eller som en af tanterne formulerede det: "De blev trykket på maverne!"

Et par ord om tanterne. Eller "Talebanden", som de kærligt blev døbt af konfirmanderne. En utilsigtet sidegevinst har været, at de frivillige i Tantebanden i høj grad fik øjnene op for hvad der rør sig i konfirmander og hvad unge mennesker i den alder har at bære på også af tunge byrder. En god indfaldsvinkel for en fremtidig dialog i menighedsrådet om prioritering af økonomi og fokusområder.

Et klip fra Facebook:

[Carla Kathleen Baggestrøm Dinnage](#)

17. april

Tantebanden blev til Talibanden

[Synes godt om](#) [Kommenter](#)

[Del](#)

- [Set af 36](#)

Du, [Peter Hansen](#), [Camilla Ladegaard](#), [Signe Døj Nielsen](#) og [6 andre](#) synes godt om dette.

• [Thilde Maj Rolin](#) Hahah hvor er det fedt lavet Carla!

17. april kl. 23:17 · [Synes godt om](#)

• [Carla Kathleen Baggestrøm Dinnage](#) Jeg takker

17. april kl. 23:17 · [Synes godt om](#)

• [Birgit Sommer](#) Ha, ha, ha, Humørikonet smile

18. april kl. 08:53 · [Synes godt om](#)

Noget om feedback fra tanterne. Vi holdt naturligvis Tantebande-evalueringer/& småmøder undervejs - og bagefter, hvor de kom med konstruktive indspark. De var de eneste voksne, jeg kunne 'spare' med på turen – og undervejs kunne de gå til og fra - og være ekstra øjne og hænder. Derfor var det en gave, at de ville bruge en aften bagefter, hvor vi så spiste sammen - jeg lavede mad til dem og de fortalte om det, de havde erfaret og oplevet ved en sådan tur.

Kritik! - og selvfølgelig fik jeg også på puklen: "Om jeg dog ikke kunne pakke rekvisitter lidt mere hensigtsmæssigt, når der nu skulle bæres ind og ud af bilen hele tiden, så den også kunne fungere som taxa?" Og "...skulle der ikke have været et natløb?".

Styrkelse af holdene på holdet på turen. Noget af det vi drøftede længe var, hvordan man skabte større fokus på, at konfirmanderne arbejdede mere i de hold, var sat i. Ikke at det var en fejl, eller egentlig mangel.. Det var bare et af de punkter, hvor vi så, at der kunne være plads til forbedringer.

En løbende holdkonkurrence med præmie til sidst kunne være en overvejelse værd.

En hold-tur-bog? Det ville også lette mit arbejde med at holde styr på deres mange små svar-lapper, som jeg siden skulle arbejde sammen til deres prædiken.

Sammensætningen af Tantebanden kom i stand ved tilfældigheder. Alle havde de hver for sig tilkendegivet at de gerne ville med. Og jeg kan slet ikke finde ord for, hvor privilegeret jeg var både før og undervejs. For én havde store erfaringer med unge mennesker, som coach – det blev ofte nyttigt, når en dryssede ud af gruppen. Hun var tillige utrolig dygtig til at skaffe ting og sager - f.eks. militærrationerne. En anden havde stor forstand på at organisere og lave mad – og vide nøjagtigt, hvor meget der ville være brug for, så der

hverken blev købt eller tilberedt for meget eller for lidt. Og godt smagte det!

Frokost fra bagsmækken af bilen.

En tredje var en ørn til at tænke økonomisk – i en ruf var der sørget for at vi fik bakker til de pizzaer, som ikke blev spist op, så vi havde 'madpakker' i toget hjem. Og styr på forhandlinger med Mc Donald om pris og organisering, så vi kunne nå, hvad vi skulle. Og dertil kom, at de altid lige sørgede for at tjekke om konfirmanderne nu også havde fået ryddet ordentligt op efter sig, så vi forlod stederne i lige så god stand, som da vi kom. Og det er altså bare nogle få ud af mange eksempler, så Hatten af – og stor tak! Hvor heldig kan man være? Og tilmed sov de også på gulve og delte vilkår med konfirmanderne.

Vi måtte dog ud og anskaffe et ordentligt liggeunderlag til den ene af tanterne, som ikke havde et sådant.

16. Den gode hyrde – en grænsegænger-aftengudstjeneste.

April, søndag den 19. kl. 19.00

Ved denne gudstjeneste var det udelukkende konfirmanderne selv, der medvirkede. De læste bibeltekster – og de bønner og miniprædikener, de havde selv skrevet som de tanker, de havde gjort sig over enkeltdele af prædiketeksten – og der blev sunget de fællessalmer, som de selv havde valgt – og de gav selvfølgelig et 'salmenummer' på grænsegænger-orglet. Det eneste, jeg gjorde, var at indlede og at lyse velsignelsen til sidst.

Reaktionen hos konfirmanderne. Konfirmanderne vidste ikke undervejs, at jeg ville samle deres notater sammen på den måde – eller, at det, de gik og skrev ned, til sammen dannede en helhed som fik karakter af noget, som kunne bruges som en prædiken. Derfor blev det i sig selv en oplevelse at se dem stå og læse, hvad de havde skrevet og opdage, hvordan det dannede en helhed. Der opstod sådan lidt en ”vi-kunne-skrive-en-prædiken,-men-vi-vidste-det-bare-ikke!”- synlig-glæde. Selvfølgelig måtte jeg – da vi kom hjem - bruge tid på at samle alle deres notater og skrive dem ind i et gudstjenestemanuskript, de kunne læse højt fra og følge med i.

Reaktionen hos de vante kirkegængere. Hos de vante kirkegængere opstod en lige så stor overraskelse over, hvad konfirmanderne havde gjort sig af tanker. Og de gav udtryk for, at de ikke havde tænkt på at konfirmander gik og tænkte så meget og sådanne ting og på den måde kunne finde ud af at læse de bibelske fortællinger ind i en sammenhæng med det liv, de selv lever og høster erfaringer fra i hverdagen. Tja...

Evalueringsbøger. Efter gudstjenesten udleverede jeg 3 evalueringsbøger, som skulle vandre fra konfirmand til konfirmand og slutte hos mig ved generalprøven, men jeg havde ikke taget højde for, at de gik ind i en periode med terminsprøver og derfor ikke så hinanden så ofte. Så der skal findes en anden form.

17. Generalprøve

April, torsdag den 30. kl. 16-17

Her skulle konfirmationen indøves – hvor man går og står.
Det er samtidig her, vi lige samles dagen før dagen – og får taget toppen af de værste nerver ved at de får styr på, hvor de skal sidde og hvordan.

Som en særlig udløber af ugen, indøvede de et forspil med de musikrør, vi havde brugt som 'et Grænsegænger-orgel'. Organisten medvirkede.

Konfirmationer af holdet,
fordelt på de to klasser, de kom fra.

Maj, fredag den 1. kl. 10.00 og 12.00

Her blev det meget naturligt, at lade prædikenen tage udgangspunkt i erfaringer fra turen. Jeg tog derfor tråden op fra Johannesevangeliet, hvor vi slap den ved opstandelsen – og prædikede over Jesu udsendelsestale til Peter ”Vogt mine får – vær hyrde for mine lam”

Ved talen til konfirmanderne fik de som hold et ekstra bibelord ud over det, de selv havde valgt. ”I er verdens lys” – og et stearinlys – med opfordring til at tænde det 4. maj og sætte det i et vindue.

Under konfirmationen lavede konfirmanderne et forspil til en af salmerne med 'Grænsegænger-orglet'. Ligesom det også ved begge konfirmationer var en af konfirmanderne, der læste epistlen.

Et lille helt ærligt om konfirmander, som havde gået til præst på andre hold. Der var også noget, som blev lidt svært, fordi vi havde været på så intens en tur sammen. For jeg havde på et af konfirmationsholdene tre konfirmander, som havde fulgt undervisningen hos andre præster. Det blev lidt svært at undgå en fornemmelse af, at nogen sad og var lidt udenfor det fællesskab, de andre havde fået.

Men omvendt fortæller det måske, hvor meget man kan opnå af fællesskab ved at gøre en sådan tur sammen - og hvor meget en sådan relation betyder for oplevelsen af en konfirmation i kirken. For pludselig rykkede undervisningen ind, som det der (næsten) betød og fyldte mere end selve konfirmationen. Og konfirmationen blev en bekræftelse af et fællesskab.

En helhed.

Den røde tråd...

Den røde tråd blev bogstaveligt talt det røde reb, vi havde med på turen. Eller det puslespil, der faldt på plads med den sidste brik, da de hjemme igen opdagede, at de havde skrevet en prædiken. Eller da de hørte det evangelium, vi havde vandret med, til ende på deres konfirmationsdag med budet, som det havde lydt til disciplen Peter: Vær hyrde for mine får. og de havde bevist det ved selv at vise vej den sidste dag – og ved at have stået for og forberedt og gennemført en hel gudstjeneste selv. Eller tør jeg håbe, at det blev et hjertebånd af fællesskab, og at det også er knyttet til kirken?

Min egen røde tråd havde været et spørgsmål:

Hvordan motivere elever, som ikke nødvendigvis er bevægelses- og udevante, til at bevæge sig både fysisk og mentalt – og hvordan koble det at gå sammen med det at gå til præst? Altså, hvordan kunne jeg få bevægelse og formidling og erfaring af kristendom til at flette sig sammen i en rød tråd for alle på holdet?

- [Peter Hansen](#) Kan vi få vores ting transporteret alle dagene Humørikonet smile

7. april kl. 20:05 · [Synes godt om](#)

- [Ulla Skorstengaard](#) Kære [Peter Hansen](#), du skal selv bære dine ting. Og du er heldig, at du er både stor og stærk;)

7. april kl. 21:19 · [Synes godt om](#)

- [Peter Hansen](#) Passer ikke.

7. april kl. 21:23 · [Synes godt om](#)

- [Ulla Skorstengaard](#) Det passer at du er stærk. Og det passer at du - som alle andre - selv skal bære dine ting;)

7. april kl. 21:49 · [Synes godt om](#)

- [Ulla Skorstengaard](#) Så du må ud og låne dig en rygsæk!!

7. april kl. 21:50 · [Synes godt om](#)

- [Peter Hansen](#) Okay Humørikonet frown

7. april kl. 21:56 · [Fjern Synes godt om](#) · 1

Min yndlingstransportform er: Punkt 1: Fly. Punkt 2: bil – til nød en cykel – men aldrig, aldrig nogensinde at gå! – sagde en af drengene undervejs på turen. Han var ved at brase sammen – og kunne ikke rigtig flytte fødderne mere – og det endte da også med, at vi måtte give ham en 'arbejdsdag' med tanterne.

Og alligevel kom den dreng hen til mig en dag lige inden sommerferien, da jeg var på skolen for at aftale noget med skolelederen. Flere af de andre var også kommet hen, men da de var smuttet videre, blev han stående. Og så kom det lige så stille: ”Du skal gøre det igen”.

En konfirmand-facebook-opdatering

Det blev mit indtryk at konfirmanderne kom til at opleve turen som et frirum fra en travl og til tider stresset hverdag – og at mange af dem overvandt sig selv på mange måder – og voksede ved at være afsted på turen – og at kristendommens fortællinger blev mere levende og nærværende og tydelige for dem.

Det var enkelt og 'nemt' og inspirerende for mig, at følge Johannesevangeliet som en rød tråd undervejs på turen og gå 'fra dåb til død – og opstandelse'. Fortællingen i sig selv har en styrke, som skænker og skaber en rød tråd. Jeg kunne sagtens have valgt et af de andre evangelier, men nu var det et stykke af Johannesevangeliet, der var prædikenteksten den søndag, de skulle forberede i løbet af ugen, derfor.

Det var tilmed dejligt at gå sammen med dem og at være sammen med dem – og ikke skulle noget som helst andet. Det blev også et frirum for mig i en travl præstehverdag, for jeg kunne 'nøjes' med at skulle fokusere på konfirmanderne, takket være god opbakning fra en nabokollega, som dækkede begravelsesvagten hjemme. Og til trods for at jeg ellers ynder at kalde dem for 'Generation Døgnåbent' fik jeg min nattesøvn, selvom jeg sov i samme rum som dem. Vi alle var trætte af vejr og vind og af at have brugt benene.

MEN, jeg indrømmer det gerne – det er et stort arbejde, for det skal forberedes godt. Både hvad rute og indhold angår. Og det er sårbart, for det kræver en balancegang mellem 'pisk og

gulerod' – med en stor respekt for hver enkelt konfirmand. Og de er individualister. Superindividualister.

OG – jeg var selvfølgelig nødt til på forhånd selv at få gået nogle kilometer i mine halvgamle ben, så jeg kunne være deres medvandrer hele vejen igennem.

OG - lad det stå sort på hvidt: Det kræver ubetinget en meget stor praktisk opbakning. Et tantehold og en følgebil er en ubetinget nødvendighed, når det ikke er bevægelses- og udevante børn. Og det skal, vel at bemærke! være 'tanter', som er villige til at dele overnatningsvilkår med konfirmanderne, så det i sig selv understreger det kirkelige fællesskab. Og tantter, som har overskud til at sætte sig selv til side for at stå konfirmanderne bi. Og dertil kom al den mad, de sørgede for på forhånd, så jeg ikke skulle skænke det en eneste tanke – og dermed kunne holde mit fokus på det med kristendommen undervejs.

Men – al besværet og al forberedelsen og alle anstrengelserne taget i betragtning, vil jeg stadigvæk varmt anbefale det. Gevinsten er enorm. Det har været meget synligt i gadebilledet efterfølgende, både for tanterne og mig – og det var været synligt også på konfirmandernes egne Facebook opdateringer efterfølgende – og i forældrenes kommentarer. Man kommer hinanden ved på et helt andet plan. Har noget sammen, fordi man har gået sammen og været sammen.

Økonomi

Forud for turen...

Her 'gled' mange udgifter ind i den sædvanlige konfirmandkonto. For vi plejer at servere noget at spise. Derfor er der ikke ført et særskilt regnskab for disse serveringer. Heller ikke hvad angår 'mandskabstimer'. Og vi plejer at give konfirmandtestamenter og præmie til den flittigste kirkegængere fra hvert konfirmationshold, så det figurer heller ikke i en beregning af, hvad projektet beløber sig til.

Vi plejer også, at bruge penge på udflugter og på foredragsholdere til konfirmander og deres forældre. Men i forbindelse med pilotprojektet havde jeg forud for vandrerturen lavet en særlig udflugt og inviteret særlige foredragsholdere, så for en god ordens skyld optegnes disse udgifter hermed som en del af pilotprojektet:

Louisianaturen 7.10.2014.

Togkort ud – her brugte vi skolen	
Togkort hjem	470,00
Omvisning for 25 deltagere	925,00

Foredrag ved Nikolaj Bangsgaard 12.11.2014

Honorar	7000,00
+ transport	507,28

Foredrag ved Kasper Morville 27.1.2015

Honorar	2500,00
+ transport	300,00

I alt kr. 11702,28

- ved 25 konfirmander kr.468,09 pr. konfirmand

Selve turen

Research før i form af tur til området og gennemkørsel af vanderruten

Transport bil og broafgift	3799,00	
Overnatning 2 nætter a kr. 400	800,00	
ialt	4599,20	4599,00

Transportudgifter

Bus Gilleleje kirke-Vidåslusen	9787,50	
Tog- og pladsbillet Flensborg-Gilleleje	4291,80	
Følgebil 1325 km a 3,17	4200,25	
Brobizz	417,00	
Følgebil parkering i Flensborg	50,09	
i alt	18746,64	18746,64

Overnatningsudgifter

'Værtindegaver'	1460,00	1460,00
-----------------	---------	----------------

Forplejning

Madindkøb fra 'madmor'	903,92	
Kontokøb i Brugsen 'hjemme'	2219,35	
Pizzeria Flensborg(alle)	2199,20	
McDonald morgenmad (alle)	650,40	
Pålægsschokolade	24,00	
Følgebil frokost	101,95	
Feltrationer	500,00	
Konfirmandekstra sær-frokost	182,40	
Café-planmøde Flensborg	126,75	
i alt	6883,97	6883,97

Aktiviteter engangs

Entre Nolde Stiftung	543,79	
Frøslevlejren foredrag (kr. 4570 betalt af DIIS)		
Balloner	24,00	
Engangsklude	9,95	
Is -præmie	35,00	
Papirduge	104,85	
Niveacreme	44,50	
Fodsalt	49,95	
Mikrohåndklæde - fødselsdagsgave	74,62	
Mini Victoria kniv - præmie	97,12	
Rødvin til nadver	18,37	

Login Flensborg avis til Facebook	40,00	
i alt	1042,15	1042,15

Aktiviteter 'blivende' materiale

Dvd film	117,00	
Kompas, 5 stk	445,50	
Dolke (slireknive)	1270,00	
<u>Boomwhachers (grænsegænger-orgel)</u>	<u>600,00</u>	
i alt	2432,50	2432,50

Udgifter i alt for turen 35164,26

ved 25 konfirmander kr. 1406,57 pr. konfirmand

Økonomien i pilotprojektet i sin helhed

Før turen

I alt kr. 11702,28

Selve turen

I alt kr. 35164,26

I alt 46866,54

ved 25 konfirmander i alt kr. 1874,66 pr. konfirmand

Har vi råd? En lille fortælling om Folkekirken guldæg og de 12 brødkurve...

1406,57 pr konfirmand for turen. 1874,66 pr. konfirmand for projektet i sin helhed. Dertil kommer selvfølgelig personalets tidsforbrug undervejs i løbet af året. Og, at det hele tiden var en klausul fra min side, at vi ikke skulle tage betaling for turen fra konfirmandernes familier. Heller ikke 'bare' for maden.

Jeg ved det kan lyde af meget for sogne med snævre budgetter, andre ville nok vide, at det er billigt –og for langt de fleste muligt at finde plads til i budgettet, hvis man vil prioritere at sætte pengene af til konfirmanderne.

Penge havde vi fået takket være provstiuvalgets særbevilling, fordi vores provsti har valgt konfirmander som et af deres satsningsområder – og bevillingen fra dem var af sådan størrelse, at det gav et fint 'sikkerhedsnet' for pilotprojektet og dermed relativt frie hænder.

Alligevel blev det meget hurtigt min ambition at holde udgifterne på et niveau, som ville gøre en gentagelse mulig. Og sådan, at det måske kunne være til inspiration for andre og at økonomien i sig selv ikke behøvede at være en alvorlig hindring.

Det blev derfor også min ambition at pege på, hvordan Folkekirken sidder på en hel rede fuld af guldæg. For vi er rige, men censer det næppe. Og det er ikke bare et spørgsmål om prioriteringer. Meget lader sig faktisk gøre, vil jeg mene, (næsten) uden at det koster (ret meget) mere.

Vi sov i sognegårde og kirker - og en enkelt ungdomsskole. Det betalte vi ikke noget for og det var kraftigt medvirkende til, at turen kunne gøres så billigt, til trods for at vi valgte at tage en 'dyr' bus til Højer Sluse. Så tusinde tak til den danske menighed i Aventoft, til Ladelund Ungdomsskole, til Bov kirke og til Helligåndskirken i Flensborg – og til gode præstekolleger i området, som tog imod os og hjalp til med kontakter! Dette gælder i særdeleshed Jacob Ørsted i Flensborg.

Men - hvor mange fine sognegårde til millioner af kroner findes der ikke rundt omkring i landet? Det er blandt andet det, jeg

mener med en rede fuld af guldæg. Og hvordan er det med antallet af kirker? Jeg spørg' bare...

I Flensborg passede det bedst med historien og logistikken at blive nede midt i byen og derfor sove i kirken. Det syntes konfirmanderne var vildt spændende. Og de klarede sig med det ene toilet, der var i kirken.

Så tænk om konceptet kunne brede sig, så man måske kunne lave genvisitter – og måske tilmed på den måde give den aldersgruppe en bredere kontaktflade i det kirkelige?

Desværre var der påskeferie i Tyskland, mens vi var der, så deres konfirmander var ikke hjemme. I Bov var de lige blevet konfirmeret, så dem mødte vi heller ikke. Men en anden gang, kunne det også være en indfaldsvinkel at lade konfirmander mødes på tværs af sogne – og landegrænser og på den måde pege på kirken som et større fællesskab.

Og måske kunne vore sogne gå så vidt som til at stå klar med aftensmad til konfirmanderne? – Jeg ved, at vi gerne gør det hos os, for det har vi talt om her på stedet – og vi har både en spændende kirke og en god sognegård. Og hvis det lod sig gøre, kunne vi tilmed sige, at vi lavede mad i kraft af guldæggene, sådan som nogen engang kogte suppe på en pølsepind ifølge et eventyr – eller vi kunne måske sende en kærlig tanke til den gamle fortælling fra evangelierne om de fem brød, der blev til de tolv kurve fulde af brød, selv efter at flere en femtusinde havde spist sig mætte. Bare fordi man deltes om - og delte ud af - det, man havde. Så jeg overvejer, om jeg i virkeligheden skal spørge: Har vi råd til at lade være?

Eftertanker om mål og metode...

Hønen og ægget og anordninger

Selvfølgelig er der en tæt sammenhæng imellem, hvilke teologiske grundholdninger, man har, og hvordan man tilrettelægger en konfirmandundervisning - og skal det overhovedet hedde 'undervisning', for hvad er det vi skal med konfirmanderne?

Der er selvfølgelig også en konsekvens af den form og metode/tilgang, man vælger – og det er på mange måder lidt en 'hønen og ægget' problemstilling, for hvad kommer først?

Jeg har oplevet konfirmander sidde og vride sig på stole – ikke nødvendigvis fordi det kunne tænkes at kede dem, hvad der foregik, men bare fordi det at sidde er en udfordring, når alt indeni er i bevægelse og under ombygning og opbygning. Af den grund har jeg ofte valgt at få bevægelse ind i det, vi skulle lave sammen.

Men jeg er også af den opfattelse at evangeliet udtrykker, at livet i sig selv ifølge kristendommen er 'bevægelse'. Ånden er som vinden, der flyver hvorhen den vil – og hvedekornet skal i jorden og gå til grunde for at blive til andet og mere end sig selv - og skriver evangelisten Johannes, for nu bare at nævne to eksempler.

I den gamle anordning, som var enegældende, da jeg planlagde året, hedder det sig, at vi skal tilse, at de unge mennesker er fortrolige med *den kristne børnelærdom* og med *folkekirkens gudstjeneste*. Anordningen afspejler på den måde, at undervisningsforpligtelse – eller fortrolighedsforpligtelsen - lå et andet sted – i skole og hjem - og at forberedelsen til konfirmationen og/eller selve konfirmationen skulle have karakter af et tilsyn – i tråd med at konfirmationen blev genindført i 1738 som et biskoppeligt tilsyn. Den nye anordning, som kom 24.9.2014 synes med sin § 9 at fastholde dette med følgende formulering: ”Præsten har ansvaret for tilrettelæggelsen og varetagelsen af konfirmationsforberedelsen, som normalt forudsætter, at

konfirmanden har modtaget kristendomsundervisning i folkeskolen eller andetsteds.” (Min kursivering)

Med den nye folkeskolereform, som fik sin debut i skoleåret 2014-2015, blev der sat et skel imellem *forkyndelse* og *undervisning*. Det skel blev understreget af daværende undervisningsminister, Christine Antorini. Når de unge mennesker skulle gå til præst, kunne den tid ikke regnes for at være en del af de undervisningstimer, de som minimum skulle have, fordi det at gå til præst var - efter undervisningsministerens udsagn – at forstå som *'forkyndelse'* og ikke *'undervisning'*. Min kilde er et interview, som findes på Konfirmandcenter.dk's hjemmeside.

Dette markante udspil fik visse steder i landet den konsekvens, at det blev endog meget svært for skolerne og kirkerne at finde et fælles fodslag om placeringen af de timer, man havde krav på at kunne få eleverne inden for skoletiden og i behørig hensyntagen til præsternes arbejdsdag i øvrigt.

Vores egen skoleleder, som er overordentlig imødekommende - og med hvem vi altid har haft et rigtig godt samarbejde - udtrykte, at det efter hans opfattelse var en umulig opgave som skoleleder at skulle placere konfirmandtimer inden for skoletiden, for han havde på sin side pligt til at sørge for at eleverne var i skolen et bestemt antal timer – og hvis og når han skulle afgive timer til os præster, opfyldte han reelt ikke den forpligtelse.

Hvad jeg gerne her vil gribe fat i, er to ting.

For det første, at det rent faktisk *var* muligt for os at få vores ønsker opfyldt – måske fordi det ville være svært for skolelederen at afvise de tilbud, vi kom med til eleverne. Nogenlunde sådan her fik han sagt det: *Jeg kan jo ikke stå over for forældrene og sige, at deres børn ikke kan komme på tur med jer – og i øvrigt synes jeg selv at det er gode og spændende tilbud og eleverne vil have gavn af.* Tilmed udtrykte han efterfølgende: *I gjorde jo med eleverne, hvad mine lærere burde have gjort.* Og dermed var vejen banet for endnu et skoleår.

Og dermed antydet: Hvis vi som folkekirke står i den situation, at vi er under pres fra strømninger, som vil skubbe kristendommen ind i en privat sfære og os, som kirke, ud af de gode timer, vi har i skoletiden, så er det måske også en vej frem

at sørge for, at det vi har at byde ind med er af sådan en kvalitet, at det er svært at skulle afvise.

For det andet: Har hun ret, denne Christine Antorini ? – og/eller kunne vi bare tage hende på ordene og bruge dem omvendt til at holde skolen fast på deres undervisningsforpligtigelse ved f.eks. at tale højt om, hvordan det i et globalt samfund er ekstra nødvendigt at have et solidt kendskab til religion, ved også at pege på, hvordan en given religion danner forståelseshorisont for et fællesskab – og hvordan den er som et sprog, man skal lære, hvis man skal kunne tale sammen – ligesom man lærer fransk og tysk eller kinesisk. Og skulle vi da som folkekirke lokalt opprioritere de kirke-skole-tjenester, vi har rundt omkring ved at tilføre dem ekstra ressourcer for at kunne støtte folkeskolen mest muligt i denne undervisning?

Og – kunne det frigøre os præster til at gennemtænke, hvad det så egentlig er, vi skal bestræbe os på, når vi har det enorme privilegium at der findes unge mennesker, som vælger at bruge så mange timer sammen med os, helt frivilligt – og vi ikke skal være *'undervisende'*, fordi andre har pligten til at sørge for at konfirmanderne har den grundlæggende *'kundskab'*. Eller anderledes sat på spidsen: Hvad skal vi vise dem og byde dem på af det, som vi ikke nu kunne holde folkeskolen fast på som dens undervisningsforpligtelse jf. §9 i den nye anordning? Hvad kan de møde hos os, som de ikke kan møde på anden måde?

Kunne svaret være nærvær og et kirkeligt fællesskab på tværs og på lige fod?

Når det så er skrevet, vil jeg alligevel driste mig til at anfægte en sådan skelnen mellem *'undervisning'* og *'forkyndelse'*, men det skyldes en teologisk grundholdning: at min opfattelse er, at et kendskab til en fortælling f.eks. i sig selv fører forkyndelse med sig, fordi en fortælling *'flytter'* os eller udgør en verden og er en verden og skaber en verden. I begyndelsen var Ordet, skriver evangelisten Johannes til indledning, og selvom vi ynder, at skrive ordet med stort O, som for at adskille det fra alle andre ord, så får han alligevel peget på det helt grundlæggende at sproget udgør en verden og skaber en verden.

Med den grundholdning har jeg set det som min helt store frihed, bare at lade konfirmanderne møde fortællingerne og være sammen med dem i fortællingerne og de ritualer som

hører fortællingerne til, som når man sammen færdes til fods igennem et landskab og oplever det og erfarer det sammen igennem de samme 'fortællingsbriller' – som når en Vidå bliver til en Jordanflod, f.eks. - og man i øvrigt deler regn og sol på lige fod med sine konfirmander.

I den nye anordning hedder det sig i § 8: ”Konfirmationsforberedelsens mål skal nås ved at bygge bro imellem konfirmandernes livsverden og evangeliet og at indøve dem i gudstjenestelig praksis”

Det er mit indtryk, at dette projekt giver et bud på, hvordan dette mål kan opfyldes og denne 'bro' bygges i praksis.

Ulla Skorstengaard

August 2015